

הלכות ארבע פרשיות סימן תרפה

תרפה סדר ארבע פרשיות, וכו' ז' סעיפים:

א [*] (א) ראש-החדש אדר הסמוך לניסן שחל להיות בשבת, (ב) קורין פרשת (ב) שקלים כשהיא כי תשא' עד 'ועשית ביום נחשת', (ג) ומפטייר 'ויקרא' ה'הודע', ומוציאין שלשה ספרים, באחת קורא פרשת (ד) השבוע (ה) ובשני של ראש-החדש ובשלישי קורא מפטייר בפרשת שקלים: ב 'בשבת שניה מוציאין שני ספרים, באחד קורא פרשת (ו) השבוע, ובשני קורא 'זכור את אשר עשה לך (ז) עמלק', ומפטייר (ח) 'פקדתי את אשר עשה עמלק': ג 'בשבת שלישית שהוא ט"ו באדר מפטייקין, ובשבת רביעית שהוא כ"ב לאדר מוציאין שני ספרים, באחד קורא פרשת (ט) השבוע ובשני קורא פרשת (י) 'פרה', ומפטייר 'ונקתי עליכם מים טהורים' (יא) (ועין לעיל סימן קלו ע"פ ה): ד 'בשבת חמישי שהוא כ"ט באדר מוציאין שני ספרים, באחד קורא פרשת (יב) השבוע ובשני 'החדש הזה (יג) לכם', ומפטייר 'בראשון באחד לחי'': ה חל ראש-החדש אדר הסמוך לניסן בתוך ימי השבוע, 'ואפלו בערב-שבת, מקדימין לקרות פרשת שקלים בשבת שלפניו ומפטייקין בשניה, כדי שתהא פרשת 'זכור' בשבת הסמוכה לפורים מלפניה. 'והוא חל פורים בערב-שבת, מקדימין לקרות פרשת 'זכור' בשבת שלפניו: ו 'הימים שארזי לקבץ בהם ראש-החדש אדר: זכ"ו, וסימן לשבתות ההפסקה: זט"ו, כ"ו, ר"ד, וב"ו, כלומר, בשחל ראש-החדש

א משנה ובריתא
ב קולו
כ טעמיה
ד שם בשבת ובריתא
ה ה שם ו שם ד כ"ב
ז שם ח שם ד כ"ב
ט דברים וזכור לעשית
ע

באר היטב

שערי תשובה

[*] ר"ח אדר הסמוך כ"ו. ועין על דיני סדר קריאת ארבע פרשיות וטעמת הקריאה (ב) שקלים, ואם שכחו העבדו ברח אדר לקרות פרשת שקלים צריכים

משנה בהרבה

א (א) ראש-החדש אדר וכו'. אבאר בקצור ענין ארבע פרשיות, והוא: ט"ו (ב) חגנו לקרות ארבע פרשיות⁽¹⁾ בשנה, מראש-החדש אדר עד ראש-החדש ניסן, לזכרון ארבעה דברים, והם אלו: הראשונה היא פרשת שקלים, לזכרון מצות מחצית השקל, שיתבאר בסמוך, שהיו מתניבים לתן ללשכה לקרפן התמיד בכל שנה. השנייה היא פרשת 'זכור', לזכר מעשה עמלק, וקורין אותה בשבת שלפני פורים, לסמכה למעשה המן שהיה מנרע עמלק, וכדי להקדים זכירת מחצית עמלק לעשותה, וכדכתיב 'והימים האלה נזכרים ונעשים'. השלישית היא פרשת פרה אדמה, והיא בשבת שקדם פרשת החדש, שכן היה שרפתה במדבר סמוך לניסן, כדי להיות בה אה לשראל באפר החטאת מיד אחר הקמת המשכן⁽²⁾, כדי שהיו טהורים ויכלו לעשות הפסח בזמנו, לכה קורין פרשה זו, להתפלל לפניו והפך שגם עליו זרק מים טהורים במהרה⁽³⁾. הרביעית פרשת החדש, בשבת הסמוכה לראש-החדש ניסן, כדי לקרוא חדש ניסן, דכתיב בתורה 'החדש הזה לכם ראש חדשים', אבל אין זה עקר הקדוש, כי עקר הקדוש הוא בעת ראית הלכנה, שמקדשין אותו הבית-דין, ואין הקריאה הזאת אלא מדרבנן: (ב) קורין פרשת שקלים. ואמר קרא (ג) 'זאת עלת החדש בחדשו לחדשי השנה', והוא 'לחדש' יתרא היא? אלא אמרה תורה: יש לך חדש שאמה צריך לחדשו בהכאת עולות תמידין ומוספין מתרומה חדשה, וזהו ניסן, דגמרינן במקרא בגזרה שנה שחדש זה הוא חדש ניסן, ובין דגמרינן כפי לאקרוי מתרומה חדשה, לכה מקדימין ומשמיעין על השקלים באדר הסמוך לו, שביאו שקליהם בראש-החדש ניסן⁽⁴⁾, ואנו משלמין פרים שפתינו בקריאת הפרשה של פי תשא' דכתיב פה ענין השקלים. 'ויצרי' יש לשחית וגם למוסף בקרשת שקלים ובקרשת החדש, אבל ב'זכור' ו'פרה' לא חגנו במוסף ומ"ג. אם ארע שלא קראי הפרשה מענינו של יום, (ד) אין לה פשולמין לשבת הפאה⁽⁵⁾ נשערי אפרים. אם שכחו העבדו לקרות פרשת שקלים, והוא הדין בשאר השלשה פרשיות, אם כבר אמר הפטרה של סדר השבוע בברכותיה וזכרו⁽⁶⁾, צריכים לתזר ולהוציא ספר-תורה ולקרות הפרשה בברכה לפניו ולאחריה, ויאמר אחר-כך קדיש ויפטייר בלא ברכה לפניו ולאחריה. ואם נזכרו אחר שהתחיל לברך על הפטרה ואמר השם, יגמר הברכה ויאמר קצת פסוקים מהפסוק השביעי וכדי שתהיה לברכה מקום

שער הציון

(ב) במקרא ופוסקים: (ג) אקרא: (ד) וכן איתא בהדושי רבי עקיבא איגרי: (ה) כטן שחשבו שהיא שנה פשוטה ואחר-כך נודע להם שהיא מעוברת:

הלכות ארבע פרשיות סימן תרפה

קנ באר הכולה

בשבת מפסיקין עשור בו וסימן זט"ו, וכשחל ביום שני מפסיקין בו' בו וסימן כ"ו, וכשחל ביום רביעי מפסיקין בד' בו וסימן ד"ד, וכשחל ביום שלישי מפסיקין ב' בו וסימן וי"ו, ו' בו וסימן וי"ו: ז' ויש אומרים (יד) שפרשת זכור' (טו) ופרשת פרה אדמה הנכנס לקרוחם (ז) [ב] מ' דאורייתא, לפיכך בני הישובים שאין להם מעון צריכים לבוא (טז) למקום שיש מנן בשבתות הללו כדי לשמע פרשיות אלו שהם מ' דאורייתא: הגה ואם אי אפשר להם לבוא, (יז) מקל מקום וזוהי לקרוחם (יח) בניגותם ובטעמם (מצא כתוב):

שערי תשובה

בספרי שערי תשובה שער ח שבארמי הדברים על ברוך בעיה"י: [ב] מ' דאורייתא, עבה"ט, ועין ששערי תשובה שער ח, ומ"ש בה"ט בענין פניית ש"כב"ים כ"ו, כנהג המצוות במרינות אלו שנהגו פשוטה ש"כב"ים לכו וקשנה מצבת מוסרם מ"ח, ועין בא"ר בשם טלבושי י"ט שאם ארע ש"ח או ט"ו ש"כט או פורים קטן קל ביום ה' אם לזהו ולקרעו (ע"ש בא"ר שמתקבץ בכניחו אם ר"ל שמתקבץ להתענות בו ביום או שפא ר"ל שידחה לגמרי, ע"ש שאף שלשונו ניטה לומר שהענה אין מעניד דהא מעניא לא קבלוהי אדעתא דהכי וכן נהגים שאין מתענים בהם ובמדתה שנותנים להם לא ארע או ארע לו סעודה מצוה שהיא ש"ח פה או שהיא סנדק מקלן ב', ומכל מקום נראה שיש להתענות בפרשה שאחריה לתשובה מ"ן שהיא פניית של תשובה וכן מצוה פניית אסתר, (צ"ע), ובאר"י פ"ח ש"ל דאם חל ר"ח וט"ו בשבת ביום ה' יתענו במקומם ונקחל פקודי, ועין פ"מ שמתקבץ למתנגנו בשנה פשוטה שארע כן אם יתענה מ"ח במקום או י"ל הואיל ונראה דתתה, ע"ש, ונראה דתתה כא"ר בשנה מצבת ויקחל פקודי כמנהג ה"ש מקומות שהיא המניא, כ"כ דבשנה פשוטה יתענה מ"ח שנותנין בו בשנה מצבתה, ואפשר ששערי ת"ו שיש בניגין שלא להתענות בשבתה קל לכן יש להקל בו קשנדתה, ומ"ס ג"ל עקר כ"ש פ"ח:

באר היטב

לחזר ולהוציא ס"ח ולקרות הפרשה, גמתי ונרדים ח"ח כלל א סימן לו, ע"ש. אם טעו וקראו הפרשיות והמגלה בראשון צריך לחזור לקרותן בשני, עין ב"ח: (ג) מ' דאורייתא, בש"ח האריך לצדד שפרשה פרה אינה דאורייתא וכ"כ הפ"ח וכו"מ שתפסח מהר"ל סימן קכ"ב שלא תפסח אלא פרשת זכור, ובת"ח סימן קח פ"ח ד"ל: באשר"י פ"ז דבבב"ח פ"ח דעשה דאורייתא לקרות פרשת זכור בצערה, ובתוספות שא"ן כתבו דאין שום קריאה דאורייתא רק פרשת זכור, ובתוספות הקצרות בבב"ח פ"ב פ"י דפרשת זכור ופרשת פרה הנכנסים לקרותן מן התורה וכו', וא"כ צריך לומר יותר שישמעו קריאת פרשת זכור בעצמה במקרא מגלה בזמנה, אלא שהעולם לא נהיה בהכי, עכ"ל, וכתב המ"א: ו"ל לישב מנהג העולם, דאש"מ מי כתיב בתורה שיקראו נקא בשבת זו, אלא שחכמים תקנו ששבת זו הואיל ושכ"ח ובי"ח כבה"כ"ו וקמ"ח לפיכך כדי לסקר מעשה עמלק למעשה סמן, וע"כ שישמעו בפרשת פרשת זכור עמלק נמי וזכר מעשה עמלק ויוצא י"ח, וכו"ה ברא"ש סימן ב, אכל פרשת פרה לא מצינו שהיא מ' דאורייתא, עכ"ל, ע"ש, וכתב רש"ל שאין מקום עולה לפסטיק בפרשת זכור ופרשת פרה, ע"ש, והפ"ח פ"ח דבין קטן שילדע למי מקב"ן ובין שא"ט יודע למי מקב"ן עולה, ע"ש, והש"י כתב: דוקא קטן היודע למי מקב"ן רפ"ב פסק רמ"א דקטן יכול לקרות בפרשת המוספין או בד' פרשיות שמוסיפין באר, ונראה דביודע למי מקב"ן קאמר, עכ"ל, ע"ש, ועין בגמתי ונרדים ח"ח כלל א סימן לו, פ"ח מהר"ל: ק"ל ד' פרשיות אין מוקפדין נשמות ואומרים צ"ח⁽⁸⁾, ד"ט, יש נהגין בשנה מצבת בכל יום ה' מפרשת ש"כב"ים מ"ח, ו"א גם פרשת ויקחל פקודי, ואומרים שומר ישראל וכו', ופשוט שהש"ח אומר ענין בשחירת ומנחה, וכתב האר"י ז"ל בפרוש התורה שגיב"ס אלו סגולות להקטן עון קרי יותר מכל השנה להטעמים כהו, לכן מתחיל מפי שמות שאז התחיל השעבוד שנתקן הקרי דאורייתא ונגמרו בפרשת כי תקנה עבד עברי, ע"ש:

משנה ברורה

השנה וגלילין, ופוחתין השלישית וקוראין למפסיר בפרשת החדש [ש"א]: ז' (יד) שפרשת זכור', דכתיב 'זכור את אשר עשה וכו'', ונגמרינן במקרא דהאי 'זכור' ה"טו פאמריה מתוך הספרי (דנאס) ונלא די במה שיקבצו זה בלבד, ועל-פ"ן צריך הקורא לכוון להוציא כל השומעים, וכן השומעים צריכין לכוון⁽⁹⁾ לצאת⁽¹⁰⁾: (טו) ופרשת פרה אדמה, והנהגה אחרונה קה"ו שפרשה זו אינה מ' דאורייתא⁽¹¹⁾, ועין לעיל בסימן ס סע"ד קטן י' במשנה ברורה, דאפלו במקנה ונכ"ן פ"ס פ"ן צריך לכוון לצאת די המצוה: (טז) למקום שיש מנן וכו', הנהגה אפלו יש לו ספר התורה בביתו⁽¹²⁾ אלא שאין לו מנן בביתו⁽¹³⁾, ואפלו אם נאמר המנן לפי פרשת זכור' (כ) הוא מדרבנן בעלמא, על-פ"ל פנים עקר קריאת זכור' היא דאורייתא⁽¹⁴⁾, והנהגה בתרומת-הדשן פ"ח דשמייעת קריאת פרשת זכור' בפעולה⁽¹⁵⁾ עדיף יותר ממקרא מגלה בצבור, שמקרא מגלה לביעור רב הפוסקים ס"ג בזמנו בנחיה, ועל-פ"ן אם אי אפשר לו לקיים שניהם יראה לקיים קריאת פרשת זכור' בצבור, אכל המנן אברהם מצדד טוב יותר שכיבא למקום שקורין המגלה בצבור, ופרשת זכור' יוצא על-פי הדחק במה שישמע הקריאה בפרשת פרשת זכור' עמלק, (ו) דבנה נמי זכור מעשה עמלק ויוצא די

שער העיון

(8) אף דהספרי אברהם הכיב בשם תרומת-הדשן דהרא"ש פ"ח דעשה דאורייתא לקרות פרשת זכור בפעולה, איני יודע שום מקור לזה, והאי דרבי אליעזר שחרו עבדו הוא משום דעקר קריאת זכור הוא מצות עשה דאורייתא, ונכ"ן תקנו לקרותה בצבור, ועיניו ברא"ש ואין הכרח לדברי תרומת-הדשן, וצריך עיון: (9) דאטו מי כתיב בתורה שיקראו ונאקא בשבת זו, אלא שחכמים תקנו בשבת זו הואיל ושכ"ח ובי"ח כבה"כ"ו וקמ"ח לפיכך כדי לסקר מעשה עמלק למעשה סמן, ועל-פ"ן יוצא על-פי הדחק במה שקורין ויבא עמלק נמי וזכר מעשה עמלק ויוצא י"ח, וכו"ה ברא"ש סימן ב, אכל פרשת פרה לא מצינו שהיא מ' דאורייתא, עכ"ל, ע"ש, וכתב רש"ל שאין מקום עולה לפסטיק בפרשת זכור ופרשת פרה, ע"ש, והפ"ח פ"ח דבין קטן שילדע למי מקב"ן ובין שא"ט יודע למי מקב"ן עולה, ע"ש, והש"י כתב: דוקא קטן היודע למי מקב"ן רפ"ב פסק רמ"א דקטן יכול לקרות בפרשת המוספין או בד' פרשיות שמוסיפין באר, ונראה דביודע למי מקב"ן קאמר, עכ"ל, ע"ש, ועין בגמתי ונרדים ח"ח כלל א סימן לו, פ"ח מהר"ל: ק"ל ד' פרשיות אין מוקפדין נשמות ואומרים צ"ח⁽⁸⁾, ד"ט, יש נהגין בשנה מצבת בכל יום ה' מפרשת ש"כב"ים מ"ח, ו"א גם פרשת ויקחל פקודי, ואומרים שומר ישראל וכו', ופשוט שהש"ח אומר ענין בשחירת ומנחה, וכתב האר"י ז"ל בפרוש התורה שגיב"ס אלו סגולות להקטן עון קרי יותר מכל השנה להטעמים כהו, לכן מתחיל מפי שמות שאז התחיל השעבוד שנתקן הקרי דאורייתא ונגמרו בפרשת כי תקנה עבד עברי, ע"ש:

(10) היינו צדקתך עדיך, וצ"ח הוא קיצור התיבות ור"ת הראשונות שבג' הפסוקים — צדקתך רצדקתך צדקתך.

הלכות ארבע פרשיות סימן תרפה

ביאורים ומוספים

סימן תרפה

סדר ארבע פרשיות

[משנ"ב ס"ק א]

ארבע פרשיות⁽¹⁾ וכו', מִזְד אַחַר הַקָּמַת הַמִּשְׁפָּן⁽²⁾ וכו', עֲלֵינוּ יִרְלַךְ מִיָּם טְהוּרִים בְּמִתְנַהֵג⁽³⁾.

1) ולענין קריאת פרשיות אלו ישנים מקרא אחד תרגום, כתב השד"ע לעיל (סי' רפה ס"ז) שאין צריך לקרוא 'שנים מקרא' פרשיות של יום טוב, וביאר המשנ"ב שם (סי' יח) שהיה כבר קרא כל התורה מדי שבת בשבתו, ומטעם זה כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סי' מ) שפשוט שהוא הדין בארבע פרשיות שאין צריך לקרותן, וכן הורה הגר"מ קרליץ (יד בפורים פ"ב סי' ט).

ולאילו שנהגו לקרוא את הפטרה בכל שבת, כתב לעיל (שם סי' ט) שיקראו גם את הפטרה של הארבע פרשיות, וראה שם המנהג במקומות שהבעל קורא קוראן ממגילת קלף.

2) שהוקם באחד בניסן, כמו שכתוב (שמות מ יז) 'ידיהי בהודש הראשון בשנה השנית באחד לחודש הוקם המשכן'.

3) והו' טעם קריאתה בזמן הזה, אכן, בזמן שבית המקדש היה קיים, כתב רש"י (מגילה כט, א ד"ה פרד) שהיו קוראים אותה כדי להזכיר את ישראל להזכיר כדי שיעשו את פסחיהן בטהרה.

[משנ"ב ס"ק ב]

קורין פרשת שקלים⁽⁴⁾ וכו', בְּרֵאשִׁי-חֵדֶשׁ נִסָּן⁽⁵⁾ וכו', אֵין לָהּ מְשֻׁלְמִין לְשִׁבְת הַבָּאָה⁽⁶⁾ וכו', בְּבִרְכוּתֶיהָ [נְנָקְרוֹז] וכו', פְּתָבו דְּצִרְיִין לְחִזְרוּ⁽⁷⁾.

4) ובשבת שקוראים בה פרשת שקלים, נהג הגר"מ אדלר (רבו של החתם סופר, בספר נחל אשכול על האשכול ח"ב עמ' 66 אות יא) להוציא רק ספר תורה אחד, וכן נהג הגר"ש סלאנט (לוח ארץ ישראל שנת תשעב פרשת משפטים) כיון שאין צריך לגלות הרבה לאחר סיום קריאת פרשת השבוע לפרשת שקלים, ואין בכך טירחה לציבור. אכן, דעת הגר"ח קניבסקי (שו"ת רבבות אפרים ח"א סי' תמו) שמדברי הפוסקים נראה שצריך להוציא שני ספרי תורה, וכן כתב בשו"ת הלכות (סי' ד) שיש להוציא שני ספרים, וראה מה שכתבו בשם החו"מ בספר בירור הלכה (ח"ד).

5) והטעם שמתחילים להכריז על השקלים שלושים יום קודם ראש הודש ניסן, ביאר התפארת ישראל (שקלים פ"א יכ"ג מ"א) שזה פרק הזמן שנתנים בית דין לכל מי שחייב לשלם ואין לו, שיוכל להכין את הכסף.

6) ולהשלים קריאת הפרשה של ארבע פרשיות במנחה של אותה שבת, משמעות דבריו לבאורה שאפשר. וכן כתב הזכור לאברהם (אלקלעי, ח"א אות ס) שעדיין יש להן תשלומין ויקראו אותן במנחה אחר הקריאה הרגילה, אכן, בשו"ת יוסף אומץ (סי' כז) כתב שרק עד זמן מנחה אפשר להשלים, אך אם כבר הגיע זמן המנחה עבר זמן הקריאה. דעת הגר"מ קרליץ (יד בקריאת התורה סי' פה סי' ד) שהשוכח לקרוא בשחרית יכול להשלים עד סוף היום. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' עא) כתב, שבפרשת זכור אף שחיובה מדאורייתא, מימ אפשר לצאת ידי חיובה בקריאה של פורים, ולכן אם ציבור שלם הקבוע בתפילה לא שמע את הקריאה בשחרית, יש להניח להם להשלימה במנחה בלא ברכה, אך אם רק יחידים לא חששו לשמוע את הקריאה בשחרית, אין לקרוא להם במנחה.

7) ואם טעו והוציאו רק ספר תורה אחד, וזכרו קודם קריאת התורה,

דעת הגר"מ קרליץ (יד בפורים פ"ב סי' ט) שיוציאו מיד את ספר התורה השני. אך אם כבר התחילו לקרוא בספר התורה שהוציאו, לא יוציאו את הספר השני עד לאחר סיום הקריאה בראשון.

8) וכן פסק לקמן (סי' תרפח סי' כג), שצריך לחזור ולקרוא את הפרשיות באדר השני.

[משנ"ב ס"ק ג]

משום דמִשְׁקָלִים סְלִיקוּ בְּתַרְהָ⁽⁹⁾ וּמִפְטִירֵין קָהָ⁽¹⁰⁾.

9) ואם טעו והפטירו בהפטרה של פרשת השבוע וזכרו לפני שבירכו את הברכות האחרונות שלא קראו הפטרה מענין היום שבו היו צריכים להפטיר [כגון ראש הודש], כתב לעיל (סי' תכה סי' ד) שיחזרו ויפטירו את הפטרה שהיו צריכים להפטיר בלא לחזור על הברכות שלפניה, אבל אם זכרו לאחר שכבר אמרו את הברכות שאחריה, יפטירו הפטרה זו בלא ברכות.

10) וגם לאלו הנהיגם כשמש חתן להפטיר 'ישש אשיש', כתב הרמ"א לעיל (סי' תכה ס"ח) שאין לדחות הפטרת הארבע פרשיות מפניה, ולצרף להפטרה שקוראים, כמה פסוקים מ'ישש אשיש', כתב לעיל (סי' תכה סי' יב) ובשעה"צ (סי' תרפד סי' ח) שאין לעשות כן, משום שאין מודלגים מנביא לנביא.

[משנ"ב ס"ק ד]

שְׁשָׁה אֲנָשִׁים⁽¹¹⁾, וּבְמִקְוִים שְׁנָהֲגוּ לְהוֹסִיף מוֹסִיפִין⁽¹²⁾.

11) ולקראו לכהן בסוף ששה קרואים אלו, או אף אם הוסיפו יותר משבעה, כתב לעיל (סי' קלה סי' לז) שאין לקרותו, כיון שאין זו השלמת הקריאה, אלא רק בקריאת הספר השני או השלישי יכולים לקרוא לכהן לאחרון או למפטיר.

12) מבואר בדבריו שמותר להוסיף קרואים בספר הראשון, אף על פי שמחמת כך הקורא בשל ראש חודש לא יהיה משבעת הקרואים, וכן כתב לעיל (סי' קלה שם וסי' תרפד סי' ט).

[משנ"ב ס"ק ה]

וּמִנִּיתִין⁽¹³⁾ סְפִיר-תְּרֵהָ הַשְּׁלִישִׁית⁽¹⁴⁾ אֲצֵלָה⁽¹⁵⁾ וְאוֹמְרִים חֲצִי קָדִישׁ⁽¹⁶⁾.
13) אם אין בבית הכנסת מי שיחזיק את ספר התורה השני או השלישי בזמן שקוראים בספר הראשון, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' לח) שלא יעמידום על ספסל כשהם נסמכים על הכותל, וגם לא ישכיבום על הספסל, אלא לא יוציאו מדהיכל אלא לאחר סיום הקריאה בספר הקודם, וראה מה שכתבנו לעיל (סי' קמז סי' כט).

14) מבואר בדבריו שכשהניחו תחילה את ספר התורה השני אצל הראשון אין לתמר קדיש, אלא גוללים או את הראשון, ורק לאחר הנחת השלישי אצל השני אומרים קדיש, וכן כתב לעיל (סי' קמז סי' כז). ובטעם הדבר כתב הכף החיים (סי' רפב סי' מה), שהקדיש בא להבדיל בין הקרואים לחובת היום ובין המפטיר, והקריאה לחובת היום לא מסתיימת בספר הראשון.

וכשאומרים קדיש, אין צריך להניח גם את הספר הראשון על הבימה, ובטעם הדבר ביאר ההמוד משה (סי' קמז סי' ג) שאם יניחנו שם נראה שעומדים לקרוא בו, וכשלא יקרא בו נראה כבזיון, והלבוש (סי' תרפד סי' ג) ביאר, משום שכבר קראו בו וידוע שהקדיש עולה גם עליו.

15) ובמקום שאין להם שלושה ספרי תורה אלא רק שניים, כתב הרמ"א לעיל (סי' תרסט ס"א) שאת הקריאה למפטיר מענינו של יום יחזרו לקרוא בספר הראשון, וכתב בביה"ל שם (ד"ה וחזרוין).

המשך במילואים עמוד 119

הַלְכוּת הַנֶּנְכָה סִימָן תַּרְפַּנ תַּרְפַּנ תַּרְפַּנ

המשך מעמוד 296

מנחה וערבית. וכשרית דברי משה (לגרימ הלברשטם, סי' פד) כתב, שמנהג חסידים שבתפילת שחרית אין האבל מתפלל כלל, ובתפילת מנחה וערבית תלוי במנהגים.

6) ולענין תפילת הלילה הראשון של חנוכה, ראה מה שכתב בשערי צדק לעיל (סי' תקפא סי' יא) ובמשניב לעיל (סי' תרעא סי' מד).

6) שהביא השער תשובה (רי"ה גומרין) שנחלקו בזה הפוסקים, אמנם במשניב לעיל (סי' קלא סי' כ) הכריע שאין אומרים הלל בבית האבל, אלא שבראש חודש אפילו כשהולכים המתפללים לביתם אינם צריכים לומר הלל, וכחנוכה צריכים לומר אחר כך בבתיהם. והגשיר החיים (ה"א פי"ב אות ג סי' יז) כתב שהמנהג שאף בראש חודש יוצאים האבלים מהחדר והציבור אומרים הלל, ואם מתפללים בבית שנפטר שם, לא יאמרו הלל אף אם האבל יוצא מהחדר, וראה עוד מה שכתבנו לעיל שם.

סִימָן תַּרְפַּנ

סֵדֶר קְרִיאַת הַתּוֹרָה בַּחֲנֻכָּה

[משנ"ב סי' ג]

[צ"ד ל'בש"ל¹⁹] וכו', הוא פְּנִינָה נְשִׂאִים²⁰.

1) ובדיעבד שקראו לכהן רק עד זאני אברכם, כתב הכף החיים (סי' ו) שיוצא ידי חובה, וללוי יתחילו לקרוא משם.

2) ואם התחיל לקרוא לכהן ייחד המקריב ביום הראשון, כתב בשו"ת מנחת יצחק (חיד סי' קטו) שעלחה להם הקריאה [שם כתב לגבי כשחל היום הראשון של חנוכה בשבת, אך לסבתו שם לכאורה הוא חדין כשחל בחול].

כו אות א) כתב, שרק בשנה שבה מעשה הנס חיובו מהתורה, אבל בשנים שלאחר מכן חיובו רק מדרבנן.

3) וכשמתחלף שי"ץ לאמירת ההלל, כתב בספר חו"ן למש"ר (להגחיז גרוסברג, פכ"ז הע"ה) שבראש חודש יאמר את הקדיש 'תתקבל' מי שהיה השי"ץ בשחרית, אך בחנוכה שאומרים חצי קדיש, יש נהגים שגם מי שזדה השי"ץ כהלל יכול לומר את הקדיש, וביאר בספר הלכות שלמה (חנוכה פי"ז דבר הלכה אות ו) שהטעם של הסוברים כן, כיון שבראש חודש הקדיש תתקבל מוסב על התפילה, לכן על השי"ץ שהיה בשחרית לאומרו, אבל בחנוכה שהחצי קדיש הוא על ההלל, יכול לאומרו גם השי"ץ השני שהיה רק בהלל, והוסיפו (ארחות הלכה שם הע"ה 13) שאמר הגרשו אויערבך שנראים הרברים.

4) וכן כתב לעיל (סי' תרעא סי' מד), שהאבל מתפלל בחנוכה מנחה ומערב, אבל לא שחרית, והוסיף שבט"ו באב ובט"ו בשבט ובל"ג בעומר שאין אומרים בהם הלל מתפלל גם שחרית. אמנם לעיל (סי' תקפא סי' ו) כתב, שיכול להתפלל גם שחרית אם אחר יאמר את ההלל, אבל מוסף לא יתפלל, והוסיף, שהחיי אדם (כלל קלח סי' ט) כתב שבמדומה שהגרי"א לא היה מניח לאבל להתפלל אפילו שחרית, אבל אם אין אחר שיתפלל, יכול להתפלל אפילו מוסף.

אכן, לענין תפילת מנחה וערבית, כתב בביה"ל לעיל (סי' קלב בקונטרס מאמר קדישין סוף עמ' טו) שבימים שבהם אין אומרים 'למנצח' וי"ל אך אפי"ב אין לאבל להיות שי"ץ, ומשמע שאינו יכול להיות שי"ץ אף למנחה וערבית בימים אלו, וכן הורה הגרי"מ פיינשטיין (שו"ת רבבות אפרים ח"א סי' תמג) שלא יתפלל גם מנחה ומערב, וכן כתב הגרי"ח קניבסקי (אור ישראל [דרדק] עמ' רעו), וכן בשו"ת יד טופר (סי' לו אות ג) כתב שזקני בעל הכתב טופר לא נתן לאבל להתפלל גם

הַלְכוּת אֲרֵבַע פְּרָשִׁיּוֹת סִימָן תַּרְפַּה

המשך מעמוד 298

[משנ"ב סי' ז]

עַד יֵלֵא תְּשַׁקְח'י²¹.

17) ובשנה שקודם שנה מעוברת, שיעברו י"ג חודשים עד הפעם הבאה שיקראו זכור, נהג החתם סופר (מהר"ם שיק ספר המצוות מצוה תרה אות ב) לכוון בפרשת כי תצא לצאת ידי זכירת מחיית עמלק על תנאי, שכן מבואר בגמ' (בבא מציעא כח, ב) שאבידה נשכחת לאחר י"ב חודש, וכן כתוב (פסחים נד, ב) גזירה על המת שישתכח לאחר י"ב חודש, והרי במעשה עמלק יש מצוה לזכרו ולא לשכוח.

[משנ"ב סי' ח]

"וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל"²².

18) בטעם דעה זו להתחיל את ההפטרות מפקוד זה, כתב הערוך השולחן (סי' כ) שהוא ראש הפרשה.

שהיינו רק אם כבר גללו אותו למקום קריאת המפטר, שעל ידי כך לא יצטרכו הציבור להמתין, אבל אם לא גללו, יותר טוב לגלול את הספר השני שעדיין מונח על הבימה, ולא לעבור על המצוה ולקחת את הספר הראשון.

16) אם טעה ואמר קדיש לאחר הקריאה בספר הראשון, הביא הכף החיים (סי' רפב סי' מח) בשם שו"ת אמרי אש (אוי"ח סי' נא) שיחזור ויאמר קדיש אחר הקריאה בספר השני, כיון שהקדיש בא להבדיל בין הקריאות לחובה למפטר, ואם לא יאמרו שד קדיש יראה שהקריאה בספר השני אינה מחובת היום, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (אוי"ח ח"א סי' קא ענף ג) שאם טעה ואמר קדיש לאחר שבעה קריאות אך עדיין לא סיימו לקרוא את הפרשה של עניני היום, הרי זה כאילו אמר קדיש באמצע הפרשה, ויחזור לומר קדיש לאחר שיסיים את עניני היום, וכן כתב בשערי אפרים (שער ח טע"ז) [ראה בפמ"ג אי"א סי' ה שהסתפק בדין זה].

